

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 106. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hcaeventyr06val-shoot-idm139779801139568.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Præpositioner

Omend idiomatisk præpositionsbrug i dansk som i andre sprog er meget vanskelig, findes der dog variantpar, som det er svært at tilskrive nogen semantisk, kronologisk, dialektal eller sociolektal nuance, og hvis evt. vekslen i et variantapparat det ikke kan være umagen værd at diskutere - ydermere af den grund at disse småord er særdeles udsatte for uvillede ændringer, når sætteren fremstiller sin text. Uden tanke på fuldstændighed er der dog udskrevet c. 75 præpositionsændringer fra apparatet, og en kort redegørelse for dem følger.

107

Dobbeltformer foreligger i (*i*)gjennem og (*i*)mellem; kortformerne kan ikke fungere som postposition, sammensætningsled eller adverbium, men er hovedord i DO, hvorimod MO har *giennem* og *igiennem*, men kun *imellem*. Da *gennem* har overvægt i nutidssprog, og da MO ikke tager særlige forbehold imod det, er det måske at vente, at der oftere rettes til denne form, skønt *igennem* egentlig var hvad man kunne forestille sig favoriseret i **D**; det sker da også fx. I 794, II 8524, 8824 (*gjennem*), 12624 (se app.), 12626 og endda 1622 *vade igennem* [den]. III 15 retter **C** men ikke **D** til *igennem*. II 4 610 og 18512 rettes *mellem* > *imellem***D**, modsatte eksempler mangler. Varianter i ordparret (*i*)mod er noteret III 4128, 958 (foran *mig*), og (*i*)blandt figurerer ikke.

Tids- og *stedbestemmelser* kan undertiden benyttes med og uden præposition. AJ 203ff viser, at Bille & Bøgh også her har moderniseret brevene med præpositioner i []. Der henvises til apparatet vedr. konkurrerende former som II 283 *flyttet normere (til) Vinduet*, II 296 *ringe (paa) store Bededag*, IV 78 *faa den anden Side (af) Grøften*, IV 129 (*paa) hiin Side () Sneehavet*, jf. III 156 *hin Side det natsorte, tætte Forhæng*, hvor **O** og **D** er enige om *hiinsides*, og IV 205 *hinsides Fjorden* > *paa hin Side Fjorden* **C**; se DO VIII 155 *hinside*, 156 *hinsides*, XVIII 1211 *Side*. Jf. II 319 *Aar og Dag A* > *i Aar og Dag* **O**.

Bortfald: Retningsadverbier ved præposition er en så naturlig ting, at et par bortfald snarere skal vurderes som sjuskeri end som et forsøg på en lidt mere formel stil, jf. ovenfor s. 105f: I 90 *løb (ud) i Havet*, III 141 *flyver (forbi**O**) gennem Skoven*, III 187 (*op*) *til Nørre Vosborg* (jfr. hertil adv. *hernede* II 320 om sydligere geografisk placering). Andre bortfald: I 35 *prygle (paa) ham* (modernisering), I 98, I 180 *kyssede (paa**O**) den (do.)*, II 34, III 160, II 260 *give (til**O**) ... England*, men IV 38 *frygte Ulven**O*** > *frygte for Ulven**A***.

Tilføjelser: I 12220 og V 17014 let normalisering, I 2314, 1266, II 15310 er tilføjelser af de netop nævnte retningsadverbier, deriblandt *dybt (ned) i Truget* på allerførste side, hvor *ned* har kunnet undværes indtil **D**.

Modernisering af propositioner finder sted på alle tidspunkter (AJ 206 ff), mens det modsatte næppe er tilfældet. Udover talløse betimelige rettelser af > *ad* gælder det vendinger som: I 27 *midt paa/om Natten*, 62 *klappede med/i de smaa Hænder*, 122 *færdig/nær ved at træde* (jf. I 162, AJ 208, DO VI 340 især vulg. eller dial.), 183 *sige noget ondt mod/om den*, II 151 *taget ude affra en Pyt Vand*, 299 *Lyd fra/af Fugle*, 304 *holde Maade paa/med Rigdommen*, III 46 *passende for/til Landets Climat*, 58 *en Grændse med/for Alt* (DO VII 229 har *af* og *for* men ikke *med*), 69 *glad i/over* (DO VI 1012 *i* er bogsprog, l. br.), 141 *Baad lagde an/til* (MO kun *an* om at sigte, DO XIII 365), IV 112 *tilfredsstillede med/ved at*, V 14 *i Krig med/mod*; derimod synes II 93 *arvet fra Oldemoder* > *efter**D*** at være vilkårligt, se DO I 87 253 og 87 328 med exx. på *af*.

108

Ændringer uden betydning skal ikke opregnes i større tal. Man se fx. I 3527, 573, 15512, II 8619, 25235, IV 15715, 2078, 23011. En notorisk fejls »indsnigen« og forbedring på fri hånd ses I 119 *Da kom ... Dreng ud af Haven* > *i**A2-C*** > *fra**D***.